

Sygn. VPa 30/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 sierpnia 2014 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Mariola Mastalerz

Sędziowie: SSO Magdalena Marczyńska

SSR del. Urszula Sipińska-Sęk (spr.)

Protokolant: st.sekr.sądowy Marcelina Machera

po rozpoznaniu w dniu 28 sierpnia 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w R.

przeciwko K. Ł.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda (...) w R. od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie IV Wydziału Pracy z dnia 20 grudnia 2013r.

sygn. IV Pm 301/12

1. zmienia zaskarżony wyrok w punktach :

- „2” (drugim) w ten sposób, że zasądza od pozwanego K. Ł. na rzecz powoda (...) w R. na rzecz kwotę 8.132,15 (osiem tysięcy sto trzydzieści dwa złote 15/00) z ustawowymi odsetkami od dnia 14 sierpnia 2012 roku do dnia zapłaty;

- „3” (trzecim) podwyższając zasądzoną kwotę 1.483 zł do kwoty 2.698,00

(dwa tysiące sześćset dziewięćdziesiąt osiem) złotych,

2. zasądza od pozwanego K. Ł. na rzecz powoda (...) w R. kwotę 480,00 (czterysta osiemdziesiąt) złotych tytułem kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Sygn. akt V Pa 30/14

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 14 sierpnia 2012 roku pełnomocnik powoda (...) w R. wniósł o zasądzenia od pozwanego K. Ł. na rzecz powoda kwoty 17. 959,13 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem nienależnego świadczenia wraz z kosztami procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 20 grudnia 2013 roku Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Bełchatowie w sprawie IVPm 301/12 zasądził od pozwanego K. Ł. na rzecz powoda (...) S.A. w R. kwotę 9.826,98 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14 sierpnia 2012 roku do dnia zapłaty i oddalił powództwo w pozostałej części, a nadto zasądził od K. Ł. na rzecz powoda (...) S.A. w R. kwotę 1483 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w tym 990 zł kosztów zastępstwa procesowego.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego:

Wyrokiem z dnia 11 września 2009 roku Sąd Rejonowy w Bełchatowie zasądził od pozwanego (...) S. A. w B. Oddział (...) B. w R. poprzednio Kopalni (...) w R. na rzecz powoda K. Ł. kwotę 25.104,43 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 17 lutego 2009 roku do dnia zapłaty oraz kosztami zastępstwa procesowego.

Na skutek apelacji od tego wyroku Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem z dnia 3 marca 2010 roku zmienił wyrok i obniżył zasądzoną kwotę do kwoty 20.145,09 zł., oddalając powództwo w pozostałym zakresie

W dniu **31 marca 2010 roku** na konto pozwanego wpłynęła kwota **25.232,48 zł.**

W dniu 5 sierpnia 2010 roku została wniesiona skarga kasacyjna.

Powyższy odpis pełnomocnik pozwanego otrzymała w dniu **11 sierpnia 2010 roku.**

Na skutek wniesionej kasacji Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim i przekazał temuż Sądowi sprawę do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim po ponownym rozpoznaniu sprawy wyrokiem z dnia 12 stycznia 2012 roku zmienił orzeczenie Sądu Rejonowego Bełchatowie obniżając wysokość odszkodowania **do kwoty 6.350,62 zł**

Pismem z dnia 8 marca 2012 roku powód wezwał pozwanego do uiszczenia kwoty 17.959,13 zł, na którą to kwotę złożyły się należność główna w kwocie 13.794,57 zł, odsetki w kwocie 2.004,56 zł i koszty sądowe w kwocie 2.160,- zł

W tym okresie wpływały na konto pozwanego należności z tytułu wpłat z ZUS przeciętnie w wysokości 3.365,54 zł oraz jego żony M. w kwocie około 1.100,- zł. Poczynając od dnia 1 kwietnia 2010 roku do dnia 14 sierpnia 2010 roku wpłynęły emerytury za okres 5 miesięcy.

Na dzień 25 marca 2010 roku na koncie powoda figurował debet w kwocie 4.026,98 zł. W tym czasie pozwany spłacał pożyczkę na rzecz (...) (...) (...) (...) B. w wysokości po 400,- zł miesięcznie. Poczynając od 1 kwietnia 2010 roku do dnia 11 sierpnia pozwany uiszczył 5 rat po 400 zł tj. w dniu 6 kwietnia 2010 roku, 4 maja 2010 roku, 4 czerwca 2010 roku 5 lipca 2010 roku oraz w dniu 4 sierpnia 2010 roku uiszczeniu odszkodowania został uregulowany.

Małżonkowie M. i K. Ł. są właścicielami lokalu mieszkalnego położonego w B. przy ulicy (...) oraz nieruchomości zabudowanej położonej we wsi B. K.

Na przełomie miesięcy kwiecień i sierpień 2010 roku małżonkowie Ł. dokonali remontu lokalu mieszkalnego polegającego na wymianie skrzydeł wewnętrznych, wymianę terakoty w przedpokoju i kuchni łącznie ok. 14 m², wymiana glazury w kuchni 6 m², malowanie ścian w kuchni. Wartość lokalu zarówno przed remontem jak i po remoncie wyniosła 191.000,- zł

Natomiast latem 2010 roku na zabudowanej nieruchomości położonej pozwani dokonali remontu polegającego na:

- wymiennie pieca co aktualnie na ekogroszek – 7.500,- zł;
- wymiana przyłącza co do pieca w budynku gospodarczym;

- wymiana 2 okien w budynku gospodarczym;
- wymiana drzwi wejściowych do letniej kuchni;
- wykonanie jednej ze studzienek szamba.

Wartość przedmiotowej nieruchomości przed remontem wyniosła 46.632,- zł tj. w przybliżeniu 46.600,- zł natomiast po remoncie wyniosła 58.000,- zł. Wartość nieruchomości po remoncie wzrosła o 3.800zł.

Kwotę 5.000 zł powód przeznaczył na wyjazd do córki, która przebywa w Irlandii. Nadto wspomagał córkę która uzyskuje rentę socjalną. Część pieniędzy została skonsumowana na bieżące potrzeby oraz na leki i masaże.

Zarządzeniem nr(...) Prezesa Zarządu – Dyrektora Generalnego (...) S.A. uregulowało tryb postępowania w sprawach roszczeń o odszkodowania byłych pracowników (...) S.A. za zaniżone emerytury w związku z procesem weryfikacji”.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że powództwo zasługuje na uwzględnienie **w zakresie kwoty 9.826,98 zł** z ustawowymi odsetkami od dnia 14 sierpnia 2012 do dnia zapłaty, natomiast w pozostałej części powództwo jako niezasadne oddalił.

Uzasadniając swoje stanowisko Sąd Rejonowy wskazał, że analiza akt niniejszego postępowania pokazała ponad wszelką wątpliwość, że dotyczy ona żądania zwrotu części odszkodowania z tytułu zaniżonej emerytury, która była konsekwencją nie wydania po zakończeniu z pozwanym K. Ł. stosunku pracy.

Sądu Rejonowy uznał, że przedmiotowa sprawa jest sprawą związaną ze stosunkiem pracy dlatego oddalił wniosek pełnomocnika pozwanego o przekazanie sprawy do rozpoznania wydziałowi cywilnemu tutejszego Sądu Rejonowego.

Kontynuując swój wywód Sąd I instancji podkreślił, iż uchylenie lub zmiana prawomocnego wyroku sprawia, że spełnione na jego podstawie świadczenie jest nienależne w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego.

Przepisy kodeksu pracy nie przewidują instytucji możliwości zwrotu nadpłaconego świadczenia. Jednakże przepis art. 300 kpc w kwestiach nienormowanych w kodeksie pracy umożliwia stosowanie przepisów kodeksu cywilnego.

Zgodnie z 405 kc każdy, kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Przepis ten strątuje zasadę zwrotu korzyści majątkowej, która została uzyskana kosztem innej osoby. Sytuacja ta następuje w przypadku wzrost majątku po jednej stronie kosztem drugiej, przy czym zarówno zubożenie jak i wzbogacenie wywołane są tą samą przyczyną.

Obydwie strony w przedmiotowej sprawie nie kwestionowały okoliczności dotyczących wypłaty pozwanemu wypłaty odszkodowania z tytułu zaniżonej emerytury jak i faktu zmiany wysokości należności z tytułu uchylenia wyroku zasądzonego to odszkodowanie.

Sąd Rejonowy podniósł, iż zasadą jest obowiązek zwrotu bezpodstawnie uzyskanej korzyści art. 405 kc. Jednakże przepisy kodeksu cywilnego przewidują możliwość wygaśnięcia obowiązku zwrotu, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu (art. 409. kc.) Przesłankami wygaśnięcia obowiązku zwrotu są zużycie lub utrata korzyści, dokonujące się w kwalifikowany i obiektywny sposób, a także brak świadomości okoliczności wskazujących na istnienie obowiązku zwrotu. W przedmiotowej sprawie w ocenie sądu rejonowego pozwany wykazał, że przed dowiedzeniem się o wpływie skargi kasacyjnej zużył otrzymane odszkodowanie **w części powyżej 8,131,15 zł** . Z akt sprawy niewątpliwie wynika, w **dniu 11 sierpnia 2010 roku** działający w imieniu pozwanego pełnomocnik otrzymała odpis skargi kasacyjnej. Najpóźniej dnia następnego winien zawiadomić klienta o jej wniesieniu i konsekwencjach wynikających z tego faktu. Z tą datą należy, więc w ocenie sądu przyjąć,

że pozwany miał świadomość liczenia się z obowiązkiem zwrotu odszkodowania. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zawartym w orzeczeniu z dnia 17 marca 2011 roku w sprawie **IV CSK 344/10** zwolnienie z długu w drodze zaspokojenia wierzyciela jest uzyskaniem korzyści, w rozumieniu art. 405 k.c., przez dłużnika. Korzyścią majątkową, bowiem w rozumieniu tego przepisu jest nie tylko bezpośrednie przesunięcie wartości majątkowych z majątku zubożonego do majątku wzbogaconego, ale również zapłacenie przez zubożonego długu, do którego zapłaty był zobowiązany wzbogacony. W ocenie Sądu Rejonowego okoliczności sprawy ustalone w oparciu o przedstawiony sądowi wyciąg z konta bankowego potwierdził, że na dzień 12 sierpnia 2010 roku pozwany posiadał środki pieniężne, ale tylko dzięki kredytowi, jaki zaciągnął w Banku Spółdzielczym w miesiącu lipcu 2010 roku. Daje to podstawę do przyjęcia, że zeznania powoda w części dotyczącej wydatkowania przedmiotowej kwoty jest prawdziwe. Przedmiotowy wyciąg z konta potwierdza, że po jego stronie nie istniały aktywa, które uzasadniałyby ich zwrot. Jednakże nie można nie zauważyć, że w spornym okresie czasu, pozwany uregulował swoje długi które był winny w wysokości 4.026,98 zł, na rzecz banku (...), w którym posiada przedmiotowe konto, nadto w spornym okresie spłacał pożyczkę na rzecz (...) Kopalni (...) spłacając w spornym okresie czas 5 rat pożyczki, która zamknęła się kwotą 2.000,- zł. Co dało łącznie spłatę długu w kwocie 6.026,98 zł.

Z tych też względów Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że spłacony z odszkodowania dług w kwocie 6.026,98 zł, z tytułu zaoszczędzenia wydatków, które pozwany miał obowiązek ponieść obciąża go obowiązkiem zwrotu na rzecz powoda.

Sąd Rejonowy nie zgodził się też ze stanowiskiem pozwanego, że dokonany przez niego remont na zabudowanej nieruchomości położonej w B. K. nie doprowadził do uzyskania przez niego korzyści majątkowej kosztem powoda. Te okoliczności potwierdza złożona przez biegłego sądowego opinia. Niewątpliwym jest, że nastąpił wzrost wartości tej nieruchomości o 3.800 zł. co skutkuje obowiązkiem zwrotu

Bezzasadne w ocenie Sądu Rejonowego jest powoływanie się na uchwałę Zarządu (...) Kopalni (...) w sprawie dalszego postępowania w sprawach dotyczących roszczeń o odszkodowania bowiem przepisy powyższe mówią jedynie o trybie postępowania w sprawach dotyczących roszczeń o odszkodowania byłych pracowników (...) B. za zaniżone emerytury w związku z procesem weryfikacyjnym. Bezzasadny w ocenie sądu jest zarzut pełnomocnika powoda, że doszło w przedmiotowej sprawie do uznawania roszczeń.

Sąd Rejonowy ocenił, iż z okoliczności sprawy niewątpliwie wynika, że znajdujące w aktach powoda - pracownika pozwanego zarządzenie z dnia 30 sierpnia 2010 roku nie może być traktowane jak uznanie roszczenia bowiem w świetle poglądów doktryny, które sąd rejonowy podzielił uznanie właściwe może być zawarte w umowie, która poświęcona jest uregulowaniu innych stosunków. Zdaniem Sądu I instancji taka umowa to nic innego jak umowa zawarta między **wierzycielem a dłużnikiem**. Ugoda to umowa ustalająca z tą różnicą, że strony czynią sobie wzajemne ustępstwa. Uznanie niewłaściwe to nic innego jak stwierdzenie dłużnika, że jest on przeświadczony o istnieniu zobowiązania. Załączone pismo w ocenie sądu rejonowego nie zawiera tych cech, zawiera jedyne informacje o trybie postępowania w danej kategorii spraw.

Takie ustalenia Sądu Rejonowego skutkowało wydaniem orzeczenia merytorycznego, w którym zasądzono na rzecz pozwanego kwotę 9.826,98 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14 sierpnia 2012 roku.

W pozostałej części Sąd Rejonowy oddalił powództwo wobec braku podstawy prawnej do jego zasądzenia.

O kosztach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 kpc zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik powoda, zaskarżając go w części oddalającej powództwo, tj. w zakresie **punktu 2** oraz w części nieobciążającej pozwanego zwrotem na rzecz powoda kosztów procesu w pełnej wysokości, tj. w zakresie **punktu 3**.

Wyrokowi zarzucił:

1/ naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na wynik sprawy, a w szczególności:

a/ naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez:

- przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające na braku rozważenia przez Sąd I instancji w sposób wszechstronny, racjonalny, zgodny z zasadami logicznego rozumowania zebranego w sprawie materiału dowodowego i wyciągnięcie z niego błędnych oraz sprzecznych ze sobą wniosków, co w rezultacie doprowadziło do przyjęcia przez Sąd, iż choć w analizowanym stanie faktycznym mamy do czynienia ze świadczeniem nienależnym wskutek odpadnięcia jego podstawy prawnej i nie zachodzą okoliczności powodujące brak obowiązku liczenia się ze zwrotem bezpodstawnie uzyskanej korzyści, a pozwany w toku postępowania nie wykazał, iż nie jest już wzbogacony - to Sąd orzekający w przedmiotowej sprawie nie zasądził na rzecz powoda całej dochodzonej przez niego kwoty, tj. kwoty 17 959,13 zł, lecz ograniczył się do zasądzenia kwoty 9 826,98 zł, w pozostałym zakresie oddalając powództwo,
- błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, jednostronną i subiektywną ocenę materiału dowodowego, które to uchybienia niewątpliwie miały wpływ na treść zaskarżonego wyroku poprzez błędne przyjęcie przez Sąd, iż istnieją ramy czasowe, w obrębie których pozwany nie miał obowiązku liczenia się ze zwrotem bezpodstawnie uzyskanej korzyści, tj. okres od momentu wpływu środków na rachunek bankowy pozwanego do momentu dowiedzenia się o wniesieniu skargi kasacyjnej przez stronę powodową, co w konsekwencji doprowadziło do nieprawidłowego przyjęcia, iż choć wydatki poczynione przez pozwanego w tym okresie (tj. darowizny na rzecz dzieci), nie miały charakteru konsumpcyjnego i bezproduktywnego i świadczą o tym, iż pozwany jest nadal wzbogacony, to Sąd I instancji, w rezultacie nie zobowiązał pozwanego do zwrotu całej dochodzonej przez powoda kwoty, lecz ograniczył się do zasądzenia kwoty 9 826,98 zł, w pozostałym zakresie oddalając powództwo,
- przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające na braku rozważenia przez Sąd I instancji w sposób wszechstronny, racjonalny, zgodny z zasadami logicznego rozumowania zebranego w sprawie materiału dowodowego i wyciągnięcie z niego błędnych oraz sprzecznych ze sobą wniosków, co w konsekwencji doprowadziło do dopuszczenia przez Sąd I instancji dowodu z opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości w przedmiocie wyceny wartości mieszkania będącego własnością pozwanego oraz nieruchomości położonej w B., na które rzecz pozwany z otrzymanego odszkodowania poczynił nakłady o łącznej wysokości 25 097 zł - na okoliczność wartości tychże nakładów i wartości wzbogacenia po stronie pozwanego - gdy tymczasem o uzyskaniu korzyści majątkowej przez powoda świadczy już sam fakt wydatkowania kwot na remont
- przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające na dokonaniu wybiórczej i jednostronnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia przez Sąd, pomimo kwestionowania zasadności dopuszczania przedmiotowego dowodu oraz pomimo zgłaszanych przez stronę pozwaną uwag i zastrzeżeń pod adresem sporządzonej przez biegłą sądową opinii, iż wartość wzbogacenia po stronie pozwanego na skutek wydatkowania przez niego odszkodowania na remont mieszkania i remont nieruchomości w B. kształtuje się na poziomie 3.800,00 zł choć w istocie łącznie pozwany na ten cel wydatkował kwotę 25 097 zł, co w konsekwencji doprowadziło do oddalenia powództwa w zakresie kwoty 8 132,15 zł,

2/ Naruszenia przepisów prawa materialnego:

a/art. 405 w zw. z art. 409 k.c. w związku z art. 410 k.c. w związku z art. 300 k.p.:

- poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu przez Sąd I instancji, iż pomimo uzyskania przez pozwanego od powoda nienależnego świadczenia, pozwany nie ma obowiązku jego zwrotu na rzecz powoda w zakresie oddalonej części powództwa,
- poprzez ich błędną wykładnię skutkującą przyjęciem, iż choć pozwany, spłacając zadłużenie, remontując mieszkanie i nieruchomość położoną w B. (o łącznej wartości wydatków na remont w kwocie 25 097 zł)

oraz czyniąc darowizny na rzecz dzieci, niewątpliwie zaoszczędził sobie w tym zakresie wydatków, czym w konsekwencji zmniejszył swoje pasywa, to w zakresie oddalanej części powództwa, zdaniem Sądu I instancji, nie pozostaje wzbogacony, co w konsekwencji doprowadziło do oddalenia powództwa w zakresie kwoty 8 132,15 zł.

b/ art. 405 w zw. z art. 409 k.c. w zw. z art. 410 k.c. w zw. art. 64 Konstytucji w związku z art. 300 k.p. poprzez ich błędną wykładnię przejawiającą się uznaniem, iż momentem, od którego pozwany winien się liczyć z obowiązkiem zwrotu otrzymanego świadczenia jest moment dowiedzenia się o złożeniu przez powoda skargi kasacyjnej na orzeczenie sądu II instancji zamiast uznania, iż moment ten trwa od daty wydania przez sąd II instancji orzeczenia aż do momentu upływu terminu do wniesienia skargi kasacyjnej w przypadku jej nie wniesienia.

III. Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 386 k.p.c, wskazując na powyższe zarzuty, wnoszę o:

1/ zmianę wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie IV Wydział Pracy z dnia 20 grudnia 2013 r. poprzez uwzględnienie powództwa w całości,

Względnie o :

1/ jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Bełchatowie IV Wydział Pracy,

2/ zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania przed Sądem I i II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik pozwanego wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy dodatkowo ustalił co następuje:

Pozwany przed dniem 11 sierpnia 2010r. zużył otrzymane przez powoda pieniądze na pokrycie :

- kosztów remontu wchodzącego w skład jego majątku wspólnego mieszkania położonego w B. przy ul. (...), który wyniósł 8.347zł.

-kosztów remontu wchodzącej w skład jego majątku wspólnego nieruchomości zabudowanej położonej we wsi B. K. który wyniósł 16.750zł.;

- kosztów sądowych w wysokości 2350zł.

(dowód: faktura – k. 39 i 93, zamówienie – k. 83, dowód kp – k. 84, oświadczenie W. L. z 14.12.2012r. – k. 86, pismo pełnomocnika pozwanego – k. 79, zeznania powoda – k. 67 -68 akt w zw. z k.35-36 akt, zeznania świadka M. Ł.- k. 66 - 67akt)

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja strony powodowej jest uzasadniona i czyni skutek w postaci zmiany zaskarżonego wyroku.

W przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy uzupełnił ustalenia Sądu Rejonowego co do wysokości poniesionych przez pozwanego kosztów remontów mieszkania położonego w B. przy ul. (...) oraz nieruchomości zabudowanej położonej we wsi B.K. na dokonanie którego przeznaczył korzyść otrzymaną od powoda.

W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy akceptuje i przyjmuje za własny na potrzeby rozpoznania apelacji stan faktyczny ustalony przez Sąd Rejonowy.

Sąd Rejonowy dokonał błędnej subsumcji stanu faktycznego tzn. źle zinterpretował przepisy prawa materialnego. Pomimo bowiem braku ustaleń aby pozwany zużył przekazaną mu bez podstawy prawnej korzyść pieniężną w taki

sposób, że nie jest już wzbogacony w rozumieniu art. 409 k.c., oddalił powództwo co do kwoty 8.132,15zł., bez wskazania podstaw prawnych i faktycznych tego rozstrzygnięcia. Powyższe czyni słusznym zarzut apelacji naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisu art. 233§1 k.p.c. oraz art. 405 k.c., art. 409 k.c. w zw. z art. 410 k.c.

Sąd Rejonowy ustalił jedynie jakie kwoty zostały przez pozwanego zużyte przed doręczeniem mu odpisu kasacji od wyroku w sprawie V Pa 130/09, tj. przed dniem 11 sierpnia 2010r. w taki sposób, że czynią go nadal wzbogaconym i jako takie podlegają zwrotowi i taką też kwotę zasądził zaskarżonym wyrokiem.

Nie ustalił jednak precyzyjnie na co pozwany zużył dochodzoną pozwem kwotę, co do której powództwo zostało oddalone. W tym zakresie Sąd I instancji ograniczył się do wskazania, że pozwany wydatkował 5000zł. na pokrycie kosztów podróży zagranicznej do córki do Irlandii, wspomagał finansowo dorosłą córkę utrzymującą się z renty socjalnej oraz zakupił dla siebie i żony lekarstwa i poniósł koszty masażu. Nie rozważył jednak, czy takie przeznaczenie środków pieniężnych jest wyzbyciem się, które nie czyni go już wzbogaconym, a zatem także zobowiązanym do zwrotu w rozumieniu art. 409 k.c.

Pokrycie z otrzymanych bez podstawy prawnej środków kosztów leczenia, kosztów podróży zagranicznej prowadzi do oszczędności we własnych wydatkach, a zatem utrzymuje stan wzbogacenia w rozumieniu art. 409 k.c. Również pomoc finansowa udzielona dorosłej córce A. Ł., którą z racji wysokości otrzymywanej renty socjalnej (534zł. brutto), należy uznać za będącą w niedostatku, jako objęta obowiązkiem alimentacyjnym pozwanego wynikającym z treści art. 133§2 k.r.o., nie powoduje zmniejszenia stanu wzbogacenia. Pozwany wspomagając finansowo będącą w niedostatku córkę realizował spoczywający na nim jako ojcu obowiązek alimentacyjny, co oznacza że przeznaczając na ten cel kwotę otrzymaną od powoda, zmniejszył swoje pasywa (zobowiązanie alimentacyjne). Na marginesie należy dodać, że pozwany nie wskazał nawet zakresu pomocy udzielonej córce, ani nie przedstawił na tą okoliczność jakichkolwiek dowodów. Tak samo jak nie udokumentował poniesionych kosztów leczenia.

Na aprobatę zasługuje stanowisko Sądu Rejonowego, że pokrycie debetu na koncie bankowym (4026,98zł.) oraz spłata pożyczki (2000zł.) , jako czynności powodujące zmniejszenie pasywów po stronie pozwanego, nadal czynią go wzbogaconym w rozumieniu art. 409 k.c. Podobnie jednak należało ocenić – jak słusnie podnosi powód-poniesione przez pozwanego wydatki związane z remontem mieszkania oraz domu. Z zeznań żony pozwanego wynika, że przeprowadzenie remontu nieruchomości położonej w B. K. było koniecznością. Mieszka tam bowiem jej 78 – letnia mama, która darowała jej i pozwanemu przedmiotową nieruchomość, a teraz wymaga pomocy. Pozwany z żoną byli zobowiązani zapewnić jej godziwe warunki życia. Na nieruchomości znajdowały się budynki z drugiej połowy lat 50-tych XX wieku wymagające generalnego remontu. Remont obejmował nakłady konieczne (niezbędne do tego, aby móc tam dalej mieszkać) za jakie należy uznać wykonanie centralnego ogrzewania (koszt 15.200zł.) oraz sieci kanalizacyjnej. Korzyść zużyta na pokrycie koniecznych wydatków, powoduje że ten, kto ją uzyskał nadal jest wzbogacony. Nie można bowiem mówić o odpadnięciu wzbogacenia, jeżeli wzbogacony zużył wprawdzie przedmiot wzbogacenia, lecz w ten sposób zaoszczędził sobie wydatku, który w przeciwnym razie zmuszony byłby pokryć ze swojego majątku. Wzbogacenie istnieje wtedy nadal w wysokości wartości owego nieuniknionego wydatku (tak. por Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku - I Wydział Cywilny z 2012-09-19, I ACa 378/12). Również remont mieszkania (wymiana drzwi, malowanie, wylewki, położenie glazury i terakoty) dotyczył nakładów koniecznych, a nie zbytkowych. Przeznaczając na remont środki pieniężne otrzymane od powoda, pozwany poczynił tym samym oszczędności we własnych wydatkach do wysokości kosztów remontu i co do tej kwoty nadal pozostaje wzbogacony. W takiej sytuacji stan wzbogacenia w myśl art. 409 k.c. nie odpowiada wzrostowi wartości remontowanych nieruchomości (3800zł.), jak to błędnie ustalił i przyjął na podstawie opinii biegłej ds. wyceny nieruchomości Sąd Rejonowy, ale wartości samego remontu. A koszt remontu będących własnością pozwanego i jego żony nieruchomości - jak wynika z zeznań pozwanego oraz jego żony i załączonych do akt faktur -zamknął się łącznie w kwocie 25.000zł.

Także pokrycie przez pozwanego kosztów sądowych w kwocie 2350zł. utrzymało stan wzbogacenia, gdyż zmniejszyło jego pasywa.

Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie podziela bowiem pogląd utrzymujący się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że zużycie lub utrata korzyści bezpodstawnie uzyskanej powoduje według art. 409 KC wygaśnięcie obowiązku zwrotu świadczenia tylko wtedy, gdy zużycie lub utrata korzyści nastąpiły w sposób bezproduktywny, konsumpcyjny, tj. gdy wzbogacony, w zamian tej korzyści, nie uzyskał ani korzyści zastępczej ani zaoszczędzenia wydatku, gdy wydatek miał miejsce tylko dlatego, że uprzednio uzyskał on korzyść, bez której nie poczyniłby tego wydatku. Jeżeli natomiast w zamian za użytą korzyść wzbogacony uzyskał do swojego majątku jakąkolwiek inną korzyść majątkową (np. mienie czy zwolnienie z długu, który w ten sposób spłacił), nie można uznać, że nie jest już wzbogacony, bowiem w wyniku dokonania tego wydatku, w jego majątku pozostaje korzyść w postaci zwiększenia aktywów bądź zmniejszenia pasywów (tak: Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 kwietnia 2010 r., V CSK 320/09; w wyroku z dnia 2 lutego 2012 r., II CSK 670/11, w wyroku z dnia 20 czerwca 2012r. w sprawie I CNP 76/11).

Z wykładanego a contrario art. 409 KC wynika zatem, że obowiązek wydania korzyści istnieje (nie wygasa), gdy mimo utraty lub zużycia korzyści zobowiązany do jej wydania nadal jest wzbogacony.

Pozwany nie wykazał bowiem, aby na datę doręczenia mu odpisu kasacji od wyroku Sądu Okręgowego w sprawie VP a 130/09 tj. w dniu 11 sierpnia 2010r. zużył nienależnie otrzymaną korzyść w taki sposób, aby nie był osobą wzbogaconą w rozumieniu art. 409 k.c.. Wręcz przeciwnie przeprowadzone postępowanie dowiodło, że pozwany pozostaje osobą wzbogaconą w zakresie bezspornie zużytej nienależnie otrzymanej od powoda korzyści w łącznej wysokości 17.959,13zł. Otrzymaną od powoda korzyść pozwany zużył bowiem na pokrycie kosztów remontu, które wyniosły 25.000zł., spłatę debetu i pożyczki w łącznej kwocie 6.026,98 zł., pokrycie kosztów sądowych (2350zł.). Takie zużycie korzyści nie powoduje ustania wzbogacenia. Z kolei utrzymujący się stan wzbogacenia decyduje o tym, czy nienależnie pobrane na podstawie art. 410 §2 k.c. świadczenie podlega zwrotowi. Reasumując pozwany jest zobowiązany do zwrotu całej kwoty nienależnie pobranego świadczenia na podstawie art. 409 k.c. w zw. z art. 410§2 k.c.

Sąd Rejonowy słusznie przyjął, że pozwany miał obowiązek liczenia się z obowiązkiem zwrotu wypłaconego mu świadczenia dopiero z momentem uzyskania wiadomości o zaskarżeniu prawomocnego wyroku kasacją, co nastąpiło w chwili otrzymania odpisu kasacji czyli w dniu 11 sierpnia 2010r., Stanowisko powoda, że powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu otrzymanego świadczenia powinna trwać od daty wydania przez sąd II instancji orzeczenia aż do momentu upływu terminu do wniesienia skargi kasacyjnej w przypadku jej nie wniesienia nie ma prawnego uzasadnienia. Wyrok Sądu II instancji jest wyrokiem prawomocnym już z chwilą jego wydania. Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że strona która rozporządziła korzyścią majątkową, uzyskaną na podstawie prawomocnego wyroku, w czasie od daty jego uprawomocnienia się do chwili uzyskania wiadomości o jego zaskarżeniu kasacją, nie może ponosić ujemnych następstw przewidzianych w art. 409 k.c. w razie uchylecia tego wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 1971r., I CR 552/70).

W przedmiotowej sprawie nie ma to jednak praktycznego znaczenia. Zużycie korzyści przez pozwanego przed uzyskaniem wiadomości o zaskarżeniu wyroku kasacją tj. przed 11 sierpnia 2010r., czyli przed powstaniem po jego stronie powinności liczenia się z obowiązkiem zwrotu otrzymanego świadczenia, nie zwalnia go z obowiązku jego zwrotu, z uwagi na istniejący po jego stronie stan wzbogacenia. Obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia jakim jest świadczenie, co do którego podstawa prawna odpadła, jak w niniejszej sprawie, wygasa dopiero wówczas, jeżeli ten kto korzyść uzyskał zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony (art. 409 k.c. w zw. z art. 410§2 k.c.).

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy na podstawie art. 386§1 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

Ponieważ strona powodowa wygrała sprawę w całości o kosztach procesu, zarówno za pierwszą jak i drugą instancję, orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

Z tych względów zmieniono punkt 3 zaskarżonego wyroku podwyższając zasądzoną kwotę z 1483zł. do kwoty 2698zł. oraz zasądzono od pozwanego na rzecz powoda kwotę 480zł. tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Na kwotę tę składa się opłata sądowa od apelacji w kwocie 30zł. oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 450zł. (§6 ustęp 4 w zw. z §12 ustęp 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu – Dz. U nr 163 poz. 1349 ze zm.)